

ВИСНОВОК
ПРО НАУКОВУ НОВИЗНУ, ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ПРАКТИЧНЕ
ЗНАЧЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

асpirантки Ханнуф Катерини Євгенівни, на тему:
«Трансформації властивостей інтелектуального капіталу через поведінкові
механізми цифровізації економічних процесів»,
що подана на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 051 «Економіка»

Дисертаційна робота Ханнуф Катерини Євгенівни на тему: «Трансформації властивостей інтелектуального капіталу через поведінкові механізми цифровізації економічних процесів» виконана на кафедрі «Фінанси, облік та психологія» факультету «Управління енергетичними та економічними процесами» Українського державного університету науки і технологій, подана на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 «Економіка». Тема дисертації затверджена на засіданні вченої ради Українського державного університету науки і технологій (протокол № 3 від 02 листопада 2020 року).

**1. Ступінь актуальності теми дисертації та її зв'язок з планами
наукових робіт університету**

У контексті швидкозмінних економічних умов, глобалізаційних процесів та війни з російським агресором велики міста країни, особливо провідні промислові і наукові центри України, стикаються з нагальною потребою в інноваційних підходах до управління своїми ресурсами, відновлення потенціалу та формування інтелектуального капіталу.

Інтелектуальний капітал міст, регіонів, країни, який включає в себе наукові знання, технологічні ноу-хау та креативність його жителів, відіграє ключову роль у забезпеченні стійкості та розвитку сучасної економіки. З урахуванням цього, розуміння та необхідності оптимізація інтелектуального капіталу через сучасні цифрові технології є вкрай актуальним для подальшого відновлення і розбудови міської, регіональної економіки, особливо в контексті

постіндустріальної трансформації та військових викликів, з якими Україна зіткнулася в останні.

Незважаючи на значний внесок вчених у дослідження різноманітних аспектів інтелектуального капіталу (ІК), проблеми трансформації його властивостей в умовах цифровізації та визначення поведінкових механізмів, що впливають на цю трансформацію, залишаються недостатньо вивченими і обговорюваними. Важливою є потреба у цілісному економічному аналізі проблем формування та зміни інтелектуального капіталу через поведінкові механізми цифровізації, який би включав розробку системи управління цими процесами в контексті нових цифрових трансформацій у сучасній економіці. Тому зазначені питання

Тому, теоретико-методичне обґрунтування та розробка практичних рекомендацій щодо трансформації властивостей інтелектуального капіталу через поведінкові механізми цифровізації економічних процесів соціально-економічних систем є актуальними.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної теми кафедри фінансів, обліку та психології Українського державного університету науки і технологій «Стратегії управління ризиками в процесі цифрової трансформації для забезпечення збереження та розвитку інтелектуального капіталу соціально-економічних систем» (№ державної реєстрації 0124U002029), де здобувачу належить удосконалення теоретичних, методичних підходів і практичних рекомендацій щодо трансформації властивостей інтелектуального капіталу в умовах цифровізації економічних процесів соціально-економічних систем. Дисертацію виконано також відповідно до науково-дослідної теми КПУ «Моделювання соціально-економічних систем на макро- і мікро- рівнів» (номер державної реєстрації 0119U1009611), де автором удосконалено концептуальний підхід щодо застосування машинного навчання Q-learning до трансформації

властивостей інтелектуального капіталу з метою отримання найбільш ефективної поведінкової стратегії його розвитку.

Під час виконання вказаних досліджень дисертант виступав у якості виконавця і співавтора науково-дослідних робіт.

2. Наукова новизна, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Наукова новизна одержаних результатів. Розроблені у процесі дослідження наукові положення полягають у наступному:

удосконалено:

- теоретико-методичний підхід до трансформації властивостей інтелектуального капіталу (ІК) під впливом цифровізації економічних процесів, що, на відміну від існуючих, є процесом зміни та адаптації характеристик інтелектуального капіталу під впливом використання цифрових технологій та інновацій в економічних процесах, що може включати в себе перетворення знань, навичок, технологій та відносин у нові форми, які підвищують їх ефективність, доступність та використовуваність у цифровому середовищі, що сприятиме оптимізації використання інтелектуальних ресурсів, підвищення конкурентоспроможності та інноваційності соціально-економічних систем у епоху глобальної цифрової трансформації;
- поняття «інтелектуальний капітал», який, порівняно з відомими, представлений як інституційний стратегічний комплексний ресурс (ІК як ресурс, ІК як потенціал, ІК як результат), що включає у себе знання, навички, інформацію, технології, експертизу, власність та відносини в соціально-економічних системах, які можуть бути використані для створення цінності; інновацій та конкурентної переваги і виявляється у різних формах, включаючи людський капітал (знання та навички працівників), структурний капітал (інформаційні технології, системи, процедури) та споживчий капітал (лояльність

клієнтів, репутація бренду) та інформаційний і є ключовим джерелом сталого розвитку, конкурентних переваг, стратегічно важливим об'єктом для забезпечення успіху та стійкості соціально-економічних систем;

– концептуальний підхід щодо застосування машинного навчання Q-leaning до трансформації властивостей ІК, що, на відміну від відомих, складається з пошуку стратегій ведення бізнесу з використанням відбору ефективних альтернатив для розвитку ІК через визначення його властивостей (креативність, технологічність, поведінкове задоволення, інформованість, комунікативність) та впливів критеріїв на вибір альтернатив (інтелектуальна; поведінкова, стратегічна, когнітивна, інноваційна) з послідуючим застосуванням машинного навчання Q-leaning з метою отримання найбільш ефективної стратегії розвитку інтелектуального капіталу і підвищення достовірності отриманих результатів, що сприятиме формуванню найбільш ефективної поведінкової стратегії розвитку ІК в контексті цифровізації за рахунок визначення ефективного рівня інтелектуального капіталу;

– методичний підхід трансформації властивостей споживчого (клієнтського) капіталу через поведінкові механізми цифровізації економічних процесів, де сукупність властивостей споживчого капіталу (трансформація капіталу задоволення, якість, конкурентоспроможність, лояльність, інноваційність, стратегічність) і їх рівні розвитку надають можливість формування альтернативних стратегій підвищення споживчого (клієнтського) капіталу соціально-економічних систем та сприяють адаптації до змін у сучасному турбулентному середовищі;

набули подальшого розвитку:

– модель процесу реалізації конкурентної стратегії заміщення ІК в умовах військового стану для підприємств стратегічної промисловості з позитивними і негативними зворотними зв'язками для управління в залежності від значень та показників стандартного продукту та вимоги до управління заданих показників при реалізації конкурентної стратегії заміщення для підприємств промисловості,

що надає можливість визначення можливого конкурентного стану продукту-замінника при виконанні всіх вимог за усіма 11-ти показниками, при рівності якісних характеристик зі стандартним продуктом, що забезпечує високі конкурентні переваги для впровадження продукту-замінника в галузі;

— визначення поняття «ревіталізація споживацької поведінки соціально-економічних систем», як процес оновлення або модернізації підходів, методів та стратегій, з якими підприємства взаємодіють з ринком, своїми клієнтами та іншими стейкхолдерами, з метою адаптування до змін у зовнішньому середовищі або відновлення своєї ефективності після військового спаду, який складається із сукупності взаємозв'язаних інтегрованих ключових напрямів: зміна пріоритетів закупівель, технологічна адаптація, інвестиції в стійкість виробництва, інновації та розробки, гнучкість і адаптивність, підтримка від держави та іноземних партнерів, стратегічне партнерство та колаборації, етичні та соціальні аспекти, міжнародні відносини та співпраця, корпоративне громадянство, зміцнення корпоративної культури, внутрішньофірмове навчання та розвиток, що є підґрунтами для забезпечення відновлення інтелектуального потенціалу та економічного стану стратегічних промислових соціально-економічних систем як головних життєважливих утворень ринку;

— теоретичне обґрунтування поведінкової стратегії розвитку інтелектуального капіталу в умовах цифровізації, яка виокремлює капітал креативності, технологічності, поведінкового задоволення та інформаційний капітал, де підґрунтам для її формування є побудова загальної математичної модель з уніфікованим алгоритмом машинного навчання, що суттєво впливає на точність оцінок властивостей всіх структурних елементів інтелектуального капіталу і їх поведінкові аспекти та сприяє відбору найкращої альтернативи для розвитку властивостей ІК з послідувочим застосуванням машинного навчання Q-learning.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що розроблені теоретико-методичні положення доведені до рівня конкретних

методик і практичних рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності трансформації властивостей ІК через поведінкові механізми цифровізації як ვагомого чинника інноваційного розвитку економіки України.

Наукові результати дисертації, що мають прикладний характер, набули практичного втілення в «Програмі економічного та соціального розвитку Кам'янської міської територіальної громади на 2024 рік» (довідка № 36-24 від 27.03.2024 р.); використані Інститутом демографії та проблем якості життя НАН України при формуванні проекту «Критичні виміри нерівності у сфері незадекларованої праці» (довідка № 01-08/167 від 26.04.2024 р.); використані при розробці поведінкової стратегії розвитку інтелектуального капіталу Акціонерного товариства «Web Vision 360», Франція (довідка № 07/24 від 15.04.2024 р.).

Основні результати дисертаційної роботи впроваджено у навчальний процес ННІ «Дніпровський інститут інфраструктури і транспорту» Українського державного університету науки і технологій при викладанні дисциплін «Економіка», «Інтелектуальна власність», «Інноваційний розвиток» та «Стратегічне управління підприємством» (довідка № НЗ/21 від 22.04.2024 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є одноосібно виконаною працею. Усі наукові результати, викладені у дисертації, отримані автором самостійно. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у роботі використані лише ті положення та ідеї, які є результатом особистих досліджень здобувача.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана діловою українською мовою з дотриманням стилю викладення результатів проведених досліджень відповідно до встановлених вимог. Стиль викладання наукових положень і висновків забезпечує доступність сприйняття та осмислення матеріалів дослідження.

3. Наукові публікації, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, та повнота опублікування результатів дисертації

Результати дисертаційного дослідження викладено автором у 18 наукових працях, загальним обсягом 6,5 ум.-друк. арк., з них особисто автору належать 4,0 друк. арк., серед яких 8 наукових статей у фахових наукових виданнях, що включені до міжнародних наукометрических баз даних; тези доповідей на 10 міжнародних наукових конференціях, а саме:

Праці, в яких опубліковані наукові результати дисертації:

Статті в наукових фахових виданнях:

1. Трубай Ю., Ханнуф К. Цифровізація як сучасна концепція розвитку і автоматизації авіаційної галузі. Збірник наукових праць: Review of transport economics and management. 2020. № 4 (20). С. 212-218. URL: <https://doi.org/10.15802/rtem2020/228942> (Особистий внесок автора: сформовані та обґрунтовані основні напрями цифровізації галузі, визначені переваги на напрями сучасного ціфровізованого авіаційного підприємства).

2. Шевяков О., Ханнуф К. Поведінкові механізми гібридної соціально-економічної війни в надіндустріальну епоху розвитку світу. Збірник наукових праць: Review of transport economics and management. 2020. № 3 (19). С. 206-212. URL: [https://doi.org/10.15802/rtem.v0i3\(19\).210826](https://doi.org/10.15802/rtem.v0i3(19).210826) (Особистий внесок автора: визначено підхід зовнішньої поведінкової взаємодії з соціумом, забезпечення розвитку соціотехнічних систем та інтегральної регуляції такого розвитку в надіндустріальну епоху).

3. Байгушев В., Ханнуф К. Управління об'єднаних корпоративних структур при заміщенні в галузі. Збірник наукових праць: Review of transport economics and management. 2021. № 5 (21). С. 86-94. URL: <https://doi.org/10.15802/rtem2021/243627>. (Особистий внесок автора: удосконалено модель процесу реалізації конкурентної стратегії заміщення для підприємств з позитивними і негативними зворотними зв'язками).

4. Нагорняк Г., Ханнуф К. Особливості викликів та можливостей формування інтелектуального капіталу вітчизняних підприємств машинобудівного сектору України в умовах цифровізації. Збірник наукових праць: Review of transport economics and management. 2022. № 8 (24). С. 54-71. URL: <https://doi.org/10.15802/rtem2022/277123> (Особистий внесок автора: сформовано понятійний апарат цифрової економіки, визначено фокусування цифровізації щодо управління персоналом підприємств машинобудування).

5. Порохня В., Ханнуф К., В. Пенев В. Застосування машинного навчання Q-leaning для формування ефективної поведінкової стратегії розвитку інтелектуального капіталу Збірник наукових праць: Review of transport economics and management. 2023. № 9 (25). С. 119-128. URL: <https://doi.org/10.15802/rtem2023/289003>. (Особистий внесок автора: обґрунтовано концептуальний підхід щодо застосування машинного навчання Q-leaning до трансформації властивостей IK).

6. Нагорняк Г., Ханнуф К. Розвиток інтелектуального капіталу в епоху цифровізації у контексті підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств України. Науковий журнал: Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2023. № 19 (1). С. 309–329. URL: <https://doi.org/10.15330/apred.1.19.309-329> (Особистий внесок автора: визначено можливості розвитку інтелектуального капіталу промислових підприємств, за рахунок трансформації людського капіталу у поєднанні з процесами цифровізації).

7 Бобиль В., Ханнуф К. Діагностіка трансформації властивостей інтелектуального капіталу України. Збірник наукових праць: Review of transport economics and management. 2023. № 10 (26). С. 256–267. URL: <https://doi.org/10.15802/rtem2023/300826> (Особистий внесок автора: удосконалено показники властивостей людського, організаційного та споживчого капіталу, проведено оцінка трансформації властивостей інтелектуального капіталу).

8. Ханнуф К. Трансформації властивостей споживчого (клієнтського) капіталу через поведінкові механізми цифровізації. 2024. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences, № 326 (1). С. 166-173.
URL: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-326-28>

Опубліковані праці апробаційного характеру:

1. Ханнуф К. Завдання діагностики поведінкових викликів розвитку цифровізації економіки Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Біоекономіка як ключовий фактор розвитку виробництва та екологізації промислового регіону», яка відбулась (м. Запоріжжя, 26 – 27 листопада 2020 р.) Запоріжжя: ЗНУ, 2022, с. 245-247.

2. Ханнуф К., Богун А. Вплив цифрових технологій на ефективність менеджменту підприємств в умовах глобалізації. Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених «Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір» (м. Запоріжжя, 12-13 травня 2022 р.) Запоріжжя: Хортицької національної академії, 2022, с. 597-598. (*Особистий внесок автора: визначено вплив цифрових технологій на ефективність менеджменту підприємств.*)

3. Нагорняк Г., Ханнуф К. Вплив інформаційної економіки на розвиток інтелектуального капіталу вітчизняних промислових підприємств у трансформаційних умовах цифровізації. Матеріали XI-ої Всеукраїнської науково-практичної конференції «Наука, інновації, бізнес: проблеми, перспективи і сьогодні тренди розвитку» (Тернопіль, 26 травня 2023 року). Тернопіль, 2023. 137 с. 84-86. (*Особистий внесок автора: обґрунтовано особливості впливів цифрової економіки на розвиток інтелектуального капіталу вітчизняних промислових підприємств.*)

4. Ханнуф К. Трансформація цифровізації світової економіки, особливості та напрями розвитку. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених «Освітні і культурно-мистецькі

практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір в умовах воєнного часу» (м. Запоріжжя, 13-14 квітня 2023 р.). – Хортицька національної академії, 2023, с. 896-898.

5. Ханнуф К. Трансформації властивостей людського капіталу України в передвоєнний період. збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції «Стратегічні орієнтири освіти та реабілітації в умовах воєнного стану та повоєнного часу: проблеми, рішення, перспективи» (м. Запоріжжя, 26-27 жовтня 2023 р.). – Запоріжжя: Хортицька національної академії, 2023.. с. 67-68.

6. Ханнуф К. Поведінкова адаптація до цифровізація економічних процесів: виклики, вплив на соціум та механізми інтеграції. I Всеукраїнську науково-практичну конференцію «PROКИЇВ» (26.03.2024). Комунальна науково – дослідна установа «Науково - дослідний інститут соціально – економічного розвитку міста», Київ, с.156-158.

7. Ханнуф К. Поведінкові аспекти в цифровій економіці. X International scientific and practical conference «Modern Trends in the Development of Scientific Space» (February 14-16, 2024) Dresden, Germany, International Scientific Unity. 2024, С. 56-60.

8. Ханнуф К. Відновлення та інтеграція синергії цифрових та ESG-технологій у промисловості країни після воєнних дій. Реформування економіки в контексті міжнародного співробітництва: механізми та стратегії: матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 6-7 березня 2024 р.). – Львів-Торунь: Liha-Pres, 2024. с. 69-74.

9. Ханнуф К. Методи аналізу впливу цифровізації на соціум та інтелектуальний капітал. XVI International scientific and practical conference «Innovative Approaches to the Progressive Solution of Scientific Research Problems» (March 27-29, 2024) Valencia, Spain. International Scientific Unity, 2024, с. 45-47..

10. Ханнуф К. Поведінкові механізми цифровізації економічних процесів. XXIV International scientific and practical conference «Modern Scientific Challenges

are the Driving Force of the Development of Scientific Research» (May 22-24, 2024) Bruges, Belgium. International Scientific Unity, 2024, с.71-76.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні підходи, практичні рекомендації й висновки дисертаційного дослідження доповідалися та обговорювалися на 10 міжнародних науково-практичних конференціях: «Біоекономіка як ключовий фактор розвитку виробництва та екологізації промислового регіону» (м. Запоріжжя, 2020 р.); «Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-інноваційний простір (м. Запоріжжя, 2022 р.); «Наука, інновації, бізнес: проблеми, перспективи і сьогоднішні тренди розвитку», (м. Тернопіль, 2023 р.); «Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародній науково-інноваційній простір в умовах воєнного часу» (м. Запоріжжя, 2023 р.); «Стратегічні орієнтири освіти та реабілітації в умовах воєнного стану та повоєнного часу: проблеми, рішення, перспективи» (м. Запоріжжя, 2023 р.); «Modern Trends in the Development of Scientific Space» (Німеччина, 2024 р.); «Реформування економіки в контексті міжнародного співробітництва: механізми та стратегії» (м. Запоріжжя, 2024 р.); ««PROКИЇВ»» (м. Київ, 2024 р.); «Innovative Approaches to the Progressive Solution of Scientific Research Problems» (Іспанія, 2024 р.); «Modern Scientific Challenges are the Driving Force of the Development of Scientific Research» (Бельгія, 2024).

4. Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної добросовісності

Під час виконання дисертації аспірант Ханнуф К.Є. дотримувалася принципів академічної добросовісності, що підтверджено сервісом перевірки робіт на виявлення схожості текстів Unicheck. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації.

ВИСНОВОК:

Ознайомившись з дисертаційною роботою Ханнуф Катерини Євгенівни на тему: «Трансформації властивостей інтелектуального капіталу через поведінкові механізми цифровізації економічних процесів» зі спеціальності 051 «Економіка» та науковими публікаціями, у яких висвітлено основні наукові результати, а також враховуючи результати апробації дисертаційної роботи, вважаємо, що:

1. Дисертаційна робота «Трансформації властивостей інтелектуального капіталу через поведінкові механізми цифровізації економічних процесів» за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю та практичною придатністю здобутих результатів є закінченим фундаментальним науковим дослідженням, яке відповідає ОНП «Економіка».

2. Дисертаційна робота «Трансформації властивостей інтелектуального капіталу через поведінкові механізми цифровізації економічних процесів» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, і рекомендується до разового захисту у спеціалізованій вченій раді.

Голова засідання, заступниця завідувача
кафедри «Фінанси, облік та психологія»,
к.е.н., доцент

Лілія ДОБРИК

Науковий керівник, завідувач кафедри
«Фінанси, облік та психологія»,
д.е.н., професор

Володимир БОБИЛЬ

Секретар, доцент кафедри
«Фінанси, облік та психологія»
к.е.н., доцент

Олена ПІКУЛІНА